

Doctorand: **DAVID CRESCENZI**

REZUMAT

Prezentul demers științific concretizat în teza de doctorat intitulată ***CREAȚIA DE OPERĂ A LUI GIUSEPPE NICOLINI ÎNTRE STILUL LUI WOLFGANG AMADEUS MOZART ȘI CEL AL LUI GIOACHINO ROSSINI*** relevă perspectiva pe care ne-am însușit-o cercetând cu minuțiozitate creațiile acestor compozitori. Ca artist, am simțit întotdeauna nevoia de extensie a ariei de manifestare expresivă în direcții care aparent par a fi distincte, fiind preocupat în permanență de exersarea mentalului și a corpului în scopul atingerii unui grad de performanță care să acopere complexitatea tuturor formelor de spectacol. Experiența personală îmi permite să afirm că acest deziderat se poate realiza doar printr-o cunoaștere aprofundată, până în cele mai mici detalii a tuturor etapelor premergătoare realizării unui spectacol/concert și poate conduce la o expresivitate desăvârșită a textului muzical, din toate punctele de vedere.

O privire retrospectivă asupra parcursului carierei profesionale ne-a relevat contribuția deosebit de valoroasă pe care a avut-o educația muzicală specifică pianiștilor pe care am primit-o de la maeștrii mei, completată de citirea la prima vedere foarte bună, calități indispensabile unui pianist pentru a deveni un bun acompaniator, care au avut un rol determinant în profesia de dirijor.

Delimitându-ne de o abordare exhaustivă a stilisticii și biografiei compozitorilor analizați, în dorința de a evidenția aspectele componistice preliminare ale operelor propuse, precum și elementele specifice gestului dirijoral în obținerea sonorităților, am dorit să evidențiem principalele considerente ce au marcat stilistica și limbajul muzical specific. Prin prisma acestor considerente am coordonat întregul demers analitic, urmărind în principal rolul și ipostazele artei dirijorale.

Este de notorietate faptul că atât Mozart, cât și Rossini aparțin acelei categorii de creatori despre care, oricât de mult s-a scris și s-a vorbit de-a lungul anilor, există sentimentul că nu s-a spus totul, că încă mai este loc pentru a pătrunde în profunzimea tainelor componistice, spre deosebire de Nicolini, care a rămas pe nedrept, în opinia noastră, quasi necunoscut. Acesta este unul din argumentele pe care le-am avut în vedere în momentul când am decis asupra acestei teme de cercetare.

Munca de cercetare are la bază practica dirijorală provenită din experiența personală, completată de analizele stilistico-interpretative, de prezentarea detaliată a unor particularități ale gestului dirijoral, precum și expunerea unor soluții personale, care pot facilita rezolvarea anumitor probleme tehnice și interpretative.

Pentru o înțelegere cât mai corectă a rolului deosebit de important, de amplu și complex pe care îl deține conducătorul muzical al unui spectacol, lucrarea însumează trei capitole care propun o scurtă incursiune asupra genezei și evoluției istorice a dirijorului de orchestră, contribuțiile aduse de mari personalități ale artei dirijorale italiene și descrieri ale gestualității și tehnicilor dirijorale (Capitolul 1. *Ipostaze istorice ale dirijorului de orchestră*, Capitolul 2. *Personalități dirijorale ale școlii italiene. Contribuții interpretative* și Capitolul 3. *Gestul dirijoral. Tehnici dirijorale*).

În continuare, demersul științific propune un studiu analitic minuțios și sistematic asupra unui număr de 4 opere reprezentative din creația compozitorilor amintiți, respectiv: *Le Nozze Di Figaro*, *L'occasione fa il ladro ossia Il cambio della valise*, *Il Signor Bruschino ossia Il figlio per azzardo* și *Il Traiano in Dacia o L'arco del trionfo* care ar putea deschide noi perspective de înțelegere și valorificare a problematicii stilistice - tehnice și interpretative.

Arta dirijorală prezintă diverse tipologii și caracteristici ce aparțin structurii și personalității fiecărui dirijor în parte - fundamentul definirii individualității artistice. Creația de operă, în mod special, ne obligă să acordăm o atenție sporită aspectelor tehnice ale studiului individual asupra gesticii dirijoral – interpretative, care întotdeauna trebuie corelată și completată de parcursul dramaturgic și psihologic al personajelor.

Gradul de dificultate în privința conducerii muzicale a unui opere nu depinde neapărat de numărul de interpreți (incluzând soliști, cor și ansamblul orchestral), ci de provocarea provenită din problematica organizării echilibrului sonor în funcție de instrumentație, de complexitate și transparența intrigii. În mod firesc, un solist studiază pentru a-și găsi propriul sunet, propriul stil interpretativ care îl face să fie deosebit, unic, în timp ce orchestra împreună cu dirijorul lucrează mult timp pentru a ajunge la omogenitatea sunetului propriu, unic, canalizat într-o singură direcție. Altfel spus, aceasta reprezintă concepția muzicală (frazare, respirații, expresie) pe care trebuie să o urmeze întregul aparat orchestral, de la concert maestru până la ultimul percuționist.

Elementele definitorii pentru conturarea expresivității specifice a unei opere au fost analizate, aprofundate din diverse perspective, explicate și susținute de exemple muzicale; aspectele expuse în cercetarea noastră sunt impuse de dirijor prin pregătirea profesională și carisma acestuia, dar sunt condiționate de armonia întregului aparat orchestral. Tocmai de

aceea este greu să ne imaginăm o orchestră alcătuită din soliști instrumentiști, deoarece fiecare dintre aceștia și-au format un sunet și o gândire proprie, mai ales dacă vorbim despre personalități artistice de excepție, care pot avea concepții diferite asupra unor detalii muzicale care ar putea conduce la discuții interinabile.

La fel ca soliștii, fiecare dirijor are un stil personal de dirijat, care variază în funcție de pregătirea orchestrei pe care o are în față, claritatea gestului dirijoral fiind bineînțeles cel mai important instrument în acest caz. Dirijorul are datoria să cunoască la perfecție toate detaliile partituri pentru a putea oferi indicațiile necesare instrumentiștilor (individual, în partidă sau întregului aparat orchestral) și indiferent dacă are sau nu bagheta dirijorală, atenția sa va fi concentrată în special pe *tempo* și pe momentele de atac.

Dirijorul este cel care decide concepția interpretativă a lucrării și are dreptul să oprescă atunci când sunt necesare numite corecturi, poate să apeleze la elemente dinamice și agogice pe care le consideră a fi cele mai potrivite pentru a obține o anumită sonoritate sau poate utiliza o mișcare mai scurtă a brațului în unele situații, atâta timp cât poate fi urmărit de întregul colectiv. Dirijorul este personajul care impune modul de execuție și interpretare a orchestrei, concepția de construcție a frazelor sau pasajelor mai dificile.

În esență, cea mai importantă parte a muncii dirijorului este concentrată pe durata repetițiilor, deoarece atunci când se crează legăturile de comunicare non - verbală cu fiecare instrumentist în parte, pe baza gesturilor dirijorale mai mult sau mai puțin subtile. În timpul spectacolului gestul dirijoral poate fi parțial codificat, aceasta fiind o opțiune personală bazată pe experiența și capacitatea de comunicare a dirijorului, dar care va atrage atenția orchestraților asupra momentelor importante care au fost studiate în detalii la repetiții.

Așa cum am mai spus, este foarte importantă siguranța pe care o oferă dirijorul pe atacurile unor pasaje dificile sau în fragmentele cu instrument *solo*, în special în momentele când metronomul se modifică continuu cu scopul de a obține variații expresive, ceea ce necesită o atenție sporită din partea interpreților, care trebuie să răspundă la gest în timp real.

Dirijatul este o profesie magică și ciudată în același timp, deoarece dirijorul nu emite sunete la fel ca ceilalți interpreți, misiunea sa fiind aceea de a influența rezultatul interpretării prin abilitățile sale empatice și psihologice, de a inspira încredere și siguranță tuturor participanților la realizarea actului artistic.

Indiferent unde am fost invitat să dirijez, am tratat cu respect întregul colectiv și am încercat să creez încă de la primele repetiții o atmosferă de lucru care să îi încurajeze pe artiști să-și exprime valențele individuale fără rețineri, pentru a putea obține cât mai ușor dimensiunea spațiului muzical a stilului componistic interpretat.